

**ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР /
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ /
PEDAGOGICAL SCIENCES**

УДК 355:37; МРНТИ 78.21.14

**ОҚУ ОРЫНДАРЫНЫҢ ТӘРБИЕ ҮДЕРІСІНДЕ
ӘСКЕРИ-ПАТРИОТТЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ**

Алпысов С.Т.

Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті, Қазақстан

Горохов А.С., Буняшин И.В.

М. Қозыбаев атындағы СҚУ, Қазақстан

Аңдатпа

Мақалада әскери-патриоттық бағыттағы жалпы білім беретін оқу орындары мен мекемелердің оқу процесі арқылы әскери-патриоттық жұмысты ұйымдастырудың кейбір мәселелері туралы айтылады.

Өскелең ұрпақты әскери-патриоттық тәрбиелеудің рөлі өзекті болып отыр, өйткені оның шешімі қазақстандық қоғамның қарқынды дамуы үшін қажет.

Әскери-патриоттық тәрбиенің қазіргі даму кезеңінде білім беру мекемесінің оқу процесінде патриотизмнің тереңділік тұжырымдамасының белгілі бір сәттері туындайды. Әскери істер саласындағы білімнің іргелі және практикалық маңыздылығына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштер қатарында мінсіз, адал қызмет ету үшін қажетті дағдылар мен дағдыларға деген қажеттілікке деген сенімділіктің тұтас қалыптасуы.

Оқу процесінде қолданылатын негізгі құралдар мен әдістердің ішінде мұғалімдер сендіру әдістерін, әңгімелер, түсініктемелер, конференциялар, семинарлар, даулар - қатысушылардың пікірлерінің толық еркіндігіне, қоғамдық тәжірибемен танысуға негізделген.

Әскери-патриоттық тәрбие мәселелерімен айналысатын әр оқытушы оқу-тәрбие процесінде әскери-патриоттық жұмыстың қандай формалары мен әдістерінің болуы керектігін өзі таңдайды.

Түйінді сөздер: әскери-патриоттық тәрбие, патриоттық тәрбие, оқу-тәрбие процесі, орта мектеп.

**ОРГАНИЗАЦИЯ ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В
ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**

Алпысов С.Т.

Кокшетауский университет имени Абая Мырзахметова, Казахстан

Горохов А. С., Буняшин И.В

СКУ им. М. Козыбаева, Казахстан

Аннотация

Статья раскрывает некоторые вопросы организации военно-патриотической работы, через воспитательный процесс общеобразовательных учебных заведений и заведений с военно-патриотической направленностью.

Актуализация роли военно-патриотического воспитания подрастающего поколения, как непосредственно одна из главных задач, решение которой требуется для скорейшего развития казахстанского общества, возрастает в современных условиях.

На современном этапе развития военно-патриотического воспитания возникают определенные моменты углубленного понятия патриотизма в воспитательном процессе учебного заведения. В понимании целостного формирования убежденности в необходимости фундаментальной и практической значимости знаний в области военного дела, а также навыков и умений, необходимых для безупречной, добросовестной службы в рядах Вооруженных Силах Республики Казахстан.

Среди основных средств и методов используемых в учебном процессе преподаватели используют методы убеждения, беседы, разъяснения, конференции, семинары, диспуты — на основе полной свободы мнения их участников, ознакомления с общественным опытом.

Каждый преподаватель занимающийся вопросами военно-патриотического воспитания лично для себя выбирает какие формы и методы военно-патриотической работы должны быть в воспитательном процессе.

Ключевые слова: военно-патриотическое воспитание, патриотическое воспитание, воспитательный процесс, общеобразовательная школа.

ORGANIZATION OF MILITARY-PATRIOTIC WORK IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Alpysov S.T

Kokshetau University named after Abay Myrzakhmetov, Kazakhstan

Gorokhov A.S., Bunyashin I.V.

SKU named after M. Kozybaev, Kazakhstan

Annotation

The article reveals some issues of the organization of military-patriotic work, through the educational process of general educational institutions and institutions with a military-patriotic focus.

The actualization of the role of military-patriotic education of the younger generation, as directly the main task, the solution of which is required for the speedy development of Kazakhstani society, is growing.

At the present stage of the development of military-patriotic education, there are certain moments of deepening the concept of patriotism in the educational process of an educational institution. In understanding the holistic formation of conviction in the need for the fundamental and practical significance of knowledge in the field of military affairs, as well as the skills and abilities necessary for impeccable, conscientious service in the ranks of the armed forces of the republic of Kazakhstan.

Among the main tools and methods used in the educational process, teachers use persuasion methods, conversations, explanations, conferences, seminars, disputes - based on the complete freedom of opinion of their participants, familiarization with public experience.

Each teacher dealing with issues of military-patriotic education personally chooses for himself what forms and methods of military-patriotic work should be in the educational process.

Keywords: military-patriotic education, patriotic education, educational process, secondary school.

Кіріспе

Қазіргі қоғамда оқушылар жалпы білім беретін мекемеде оқытылатын тарихтың құрғақ фактілері мен күндерін оның ішкі қажеттіліктерімен, жеке ерлікке деген қажеттіліктерімен, өз тұлғасының өзін-өзі тануында және мемлекеттің дамуындағы рөлімен өте жиі салыстыра алмайды.

Әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар Қазақстан Республикасында соңғы жылдары құнды бағдарлардың ығысуына әкеп соқтырды, қоғамдағы жеке адамның рөлін, оның азаматтық ұстанымының өзгертілуін туғызды. Көптеген адамдар өз тараптарынан өздері мен жақындарының өмірі, сондай-ақ өз елінің тағдыры үшін жеке жауапкершілікке дайын еместігін байқатты. Демократиялық қоғамға көшу жеке тұлғаның бойында мықты азаматтық ұстанымның, жоғары жеке адамгершілік қасиеттердің және мәдени нормалардың болу қажеттілігін көрсетті. Әскери-патриоттық тәрбие беру барысында жалпы патриотизм ұғымын тереңдету, әскери білімнің қажеттілігі мен тәжірибелік маңыздылығына сенімділікті қалыптастыру, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері қатарында мінсіз қызмет ету үшін қажетті дағдылар мен іскерліктер жүзеге асырылады. Оқушылардың жеке қасиеттерін дамыту мен өзін-өзі жетілдірудегі елеулі қиындықтар олар тұрып жатқан қоршаған ортамен байланысты. Тәрбие жұмысының әдістері, әр түрлі жағдайларда және мекемелерде әскери-патриоттық тәрбиенің нысандары мен аспектілері кейбір ерекшеліктерге ие.

Бұл ерекшеліктер қызметтің регламенттелмеуімен, оқушылардың түрлері мен ұйымдастыру формаларын таңдауының еріктілігімен, үлкендерге деген қызығушылығымен және салыстырмалы тәуелсіздігімен, белсенділікті, өзін-өзі басқару мен өзін-өзі басқаруды дамыту үшін кең мүмкіндіктермен, қарым-қатынастың бейресми сипатымен және топтардың, бірлестіктердің, ұжымдардың және оқушылардың басқа да санаттарының әртүрлі жастағы құрамымен байланысты.

Осының барлығы патриотизм ұғымын неғұрлым тиімді тереңдетуге, әскери білімнің қажеттілігі мен тәжірибелік маңыздылығына, сондай-ақ армияда мінсіз қызмет ету үшін қажетті дағдылар мен іскерлікке, сондай-ақ дене және психологиялық дайындықты жетілдіруге деген сенімділікті қалыптастыруға мүмкіндік береді [1].

Педагогикалық үдерісте жетекші рөл ұжымда жеке тұлғаны тәрбиелеу қағидасына, сонымен қатар ол арқылы да, тиісінше тәрбие жұмысының ұжымдық нысанына бөлінеді, алайда оқушылар олардың жеке, ішкі жұмыстары үшін, қоршаған ортамен қарым-қатынасты ұғыну үшін, шығармашылық ізденістер мен ойлар үшін уақыт беру қажет.

Осылайша, біріншіден, осы ортада білім алатын тәрбие әдістері мен нысандарын ұйымдасқан тәрбие әдістерімен икемді үйлестіру қажеттілігі үнемі түрде орын алып отырады.

Екіншіден, ұйымдастырылған тәрбие үдерісі оқушылардың белсенділігін пайдалану және одан әрі дамыту, оқушылардың мүдделеріне және жалпы әскери-патриоттық тәрбие беру міндеттеріне сәйкес келетін жұмыс түрлерін педагогикалық тұрғыдан мақсатқа сай қолдану негізінде құрылады.

Үшіншіден, жұмыстың әдістері мен нысандары оқушылардың өзін-өзі басқаруымен тұрақты педагогикалық басқаруды біріктіруі тиіс.

Сондықтан тәрбие әдістемесінің өзіндік ерекшелігі оқушыларға жанама әсер ету, педагогикалық ынталандыру, мінез-құлықты қалыптастыратын және кейіннен ҚР ҚК қатарында мінсіз қызметін қамтамасыз ететін қызмет түрлеріне ынталандыру тәсілдері болып табылады.

Оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеудің психологиялық аспектісі тұрақты психиканы қалыптастыру, ерік-жігерді, ойлауды дамыту, елестету, қиялдау, назар аудару, қозғалыс дағдыларын, басқа да психикалық қасиеттерді қалыптастыру үшін алғышарттар жасау болып табылады.

Әскери-патриоттық тәрбие әдістері нақты бірлестіктің міндеттеріне және мақсаты — оқушылардың санасы мен мінез-құлқында гуманистік дүниетанымды бекіту, өз Отанын қорғауға ұмтылу мақсатына сәйкес сайланады. Жалпы жағдайда осы міндеттерді шешу үшін әрбір нақты мекемеге тән жалпы дидактикалық белсенді әдістер де, ерекше әдістер де пайдаланылады. Бұл бірінші кезекте сендіру, әңгімелесу, түсіндіру, конференциялар, семинарлар, пікірталастар — қатысушылардың пікірлерінің толық еркіндігі, қоғамдық тәжірибемен танысу негізінде жүргізіледі.

Сонымен қатар, педагогтың арсеналында тәжірибелік тұрғыда көрсету, тапсырма, орындалуын тексеру, жарыс, көтермелеу, жазалау (кемсіту), сондай-ақ талап, мысал, салыстыру, перспективаны ашу сияқты әдістер болуы тиіс. Бұл әдістер жоғары сынып оқушыларымен жұмыс істеуде ең тиімді [2].

Әскери-патриоттық бағыттағы әр түрлі бағдарламалар әр түрлі нүктелерде жалпы білім беру мекемесімен бір-бірімен қиылысатын жұмыстың әлеуметтік-педагогикалық бағыттарын қамтиды:

-біздің мемлекетіміздің - Қазақстан Республикасының оқиғаларын зерделеу: тарихи материалдармен жұмыс істеу барысында қазақ халқының салт-дәстүрлері, Отанымыздың үздік ұлдарыныңбатырлық күрестері, ерліктері, Отан сүю тәрізді қасиеттері ашылады.

Әлемдік тарих пен геосаясаттың дамуын зерттеу. Қазақстан Республикасының ресми мемлекеттік рәміздерінің тарихымен және мәнімен танысу және оларды танымал ету («ҚР Мемлекеттік Туы туралы», «ҚР Мемлекеттік елтаңбасы туралы», «ҚР мемлекеттік әнұраны туралы» заңдар).

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік рәміздерінің тарихымен танысу Отан сүйетін, алыс ата-бабалармен рухани және қанды туыстықты сезінетін, Қазақстан Республикасының абыройын, бостандығы мен тәуелсіздігін сақтап қалған адамдардың жаңа буынын тәрбиелеу ісінде үлкен маңызға ие.

-оқушылардың жалпы мәдени дамуына ықпал ететін жалпы білім беретін мекеменің әдебиет, тарих, география, биология және басқа да пәндер сабақтары.

Мектепте оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеуді ұйымдастыру бойынша жұмыста негізгі міндеттер ретінде мыналарды атап өтуге болады:

- осы мәселе бойынша педагогикалық тәжірибені жүйелі түрде зерттеу, қорыту және тарату;

- оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеу мәселелерімен айналысатын оқытушылардың теориялық және психологиялық-педагогикалық даярлық деңгейін арттыру;

- әр түрлі жаңа педагогикалық технологияларды зерттеу және меңгеру;

- оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеу саласындағы жаңа нормативтік - құқықтық және функционалдық лауазымдық нұсқауларды зерделеу бойынша жұмыс жүргізу;

- оқушыларды әскери-патриоттық тәрбиелеуді ұйымдастыру және өткізу мәселелері бойынша педагогтік өзін-өзі білім беруді ұйымдастыруда оқытушыларға консультациялық көмек көрсету.

Оқушылардың әскери-патриоттық тәрбиесін ұйымдастыру бойынша әдістемелік жұмыстың өзін жақсы көрсеткен түрлерінің қатарына мыналарды жатқызуға болады:

- оқу-әдістемелік кеңестер;
- пәндік әдістемелік бірлестіктер;
- проблемалық мәселелер бойынша семинарлар мен практикумдар;
- көшпелііс-шараларөткізу;
- ашық және көрнекі сабақтар өткізу;
- ғылыми-педагогикалық конференциялар.
- әскери-патриоттық тәрбие мәселелері мен жетілдіру бойынша дөңгелек

үстелдер

Тәрбие жұмысының негізгі формаларының ішінде:

- кіріктірілген сабақтар;
- зерттеу және шығармашылық жұмыстар;
- ерліксабағы;
- мектеп тарихы мұражайын құру;
- экскурсиялар, сапарлар, жорықтар;
- өлке тану жобаларын атап өтуге болады [3].

Қорытынды

Қорытындылай келе, әскери-патриоттық тәрбие бойынша барлық жұмыстар, оның ішінде әдістемелік жұмыстар жалпы білім беретін оқу орындарының тәрбие үдерісіндегі оқыту әдістерінің, нысандары мен құралдарының маңыздылығын терең түсінуге негізделеді, сондай-ақәскери-патриоттық тәрбие білімдеңгейін арттыру мақсатын да оқыту әдістерін, нысандары мен құралдарын таңдауды айқындайтын бірқатар маңызды факторларды белгілеу қажет.

Тәрбие үрдісінің міндетті және тұрақты элементі іс-шаралардың кез-келген түрін ұйымдастыру және өткізукезінде балалардың өзіне-өзі қызмет көрсету және өздігінен қызметету болып табылады.

Әдебиеттер

1. Военно-патриотическое воспитание молодежи в современных условиях: сб. науч. трудов // АН, 2013 220 с.

2.Александровская Э.М. Психологическое сопровождение школьников: учеб.пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. М.,2014 200 с.

3. Микрюков В.Ю. Педагогические инновации в содержании учебных программ: учебников и учебных пособий качественного военно-патриотического образования учащихся // Вестник академии военных наук. 2015 № 4(21). С. 94-98.